

MODUL PEMBANGUNAN KOMUNITI: PERKEMBANGAN KANAK-KANAK

SEKSYEN KAUNSELING DAN KEBAJIKAN PELAJAR, UPMKB

Diterbitkan 2023

Seksyen Kaunseling dan Kebajikan Pelajar,

Universiti Putra Malaysia Kampus Bintulu Sarawak (UPMKB)

086-855657

kaunselor.btu@upm.edu.my

Perpustakaan Negara Malaysia

Cataloguing-in-Publication-Data

MODUL PEMBANGUNAN KOMUNITI: PEMBANGUNAN KANAK-KANAK/ KARMILAH
ABDULLAH/ CHAN SIAW LENG / HAIRUNISAH ABDUL RAHMAN/ MUHAMMAD
ABDUL RAHIM HABIB/ JOYCE MORRIS KAPONG, 2023

Mode of access : Internet

E ISBN 978-629-98110-4-6

MODUL PEMBANGUNAN KOMUNITI: PEMBANGUNAN KANAK-KANAK

HAK CIPTA TERPELIHARA

Hak cipta Seksyen Kaunseling dan Kebajikan Pelajar, UPMKB Keluaran Pertama 2023. Hak cipta terpelihara. Setiap bahagian daripada terbitan ini tidak boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau dipindahkan kepada bentuk lain, sama ada dengan cara elektronik, mekanik, gambar, rakaman dan sebagainya tanpa izin Pengarah Kampus, Universiti Putra Malaysia Kampus Bintulu Sarawak terlebih dahulu. Penulis juga tidak menjamin apa yang terkandung adalah sesuai untuk pembaca namun semua isi kandungan adalah melalui pengalaman serta kepakaran penulis sendiri.

Diterbitkan 2023

Seksyen Kaunseling dan Kebajikan Pelajar,
Bahagian Hal Ehwal Pelajar,
Universiti Putra Malaysia Kampus Bintulu Sarawak,
Jalan Nyabau, 97008 Bintulu,
Sarawak
086-855657
kaunselor.btu@upm.edu.my

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Perpustakaan Negara Malaysia

Rekod katalog untuk buku ini boleh didapati
dari Perpustakaan Negara Malaysia

eISBN 978-629-98110-4-6

PENASIHAT

Prof. Dr. Loh Teck Chwen

Pengarah Pusat Transformasi Komuniti Universiti (UCTC), UPM

Prof. Dr. Shahrul Razid Sarbini

Pengarah Kampus, Universiti Putra Malaysia Kampus Bintulu Sarawak (UPMKB)

Prof. Madya Dr. Khairulmazmi Ahmad

Timabalan Pengarah (Bahagian Pengembangan Pertanian), UCTC, UPM

PENYELARAS PROGRAM

Puan Joyce Morris Kapong

- UPMKB

Puan Mahani Amat@Halimi

- UCTC, UPM

Encik Khairul Azmi Za'ba

- UCTC, UPM

Encik Mohamad Syukri Bin Mohamad Adnan (Timb.)

- UPMKB

Puan Siti Rajanah binti Abdul Aziz (Timb.)

- UPMKB

JAWATANKUASA PROJEK PERKEMBANGAN KANAK-KANAK

Dr. Chan Siaw Leng (Ketua Projek)

Dr. Karmilah Binti Abdullah

Puan Hairunisah Binti Abdul Rahman

Encik Muhammad Abdul Rahim Bin Habib

Puan Joyce Morris Kapong

PANEL PENULIS

Dr. Karmilah Binti Abdullah

Dr. Chan Siaw Leng

Puan Hairunisah Binti Abdul Rahman

Encik Muhammad Abdul Rahim Bin Habib

Puan Joyce Morris Kapong

BERKENALAN DENGAN PANEL PENULIS

KARMILAH BINTI ABDULLAH

Pensyarah Kanan, Jabatan Sains Sosial
Dan Pengurusan, UPMKB

CHAN SIAW LENG (K.B.; P.A.)

Pensyarah Kanan, Jabatan Sains Sosial
Dan Pengurusan, UPMKB

**HAIRUNISAH BINTI ABDUL
RAHMAN (K.B.; P.A.)**

Pegawai Psikologi Kanan, Bahagian Hal
Ehwal Pelajar, UPMKB

**MUHAMMAD ABDUL RAHIM BIN
HABIB (K.B.; P.A.)**

Pegawai Psikologi Kanan, Bahagian Hal
Ehwal Pelajar, UPMKB

JOYCE MORRIS KAPONG

Guru Bahasa, Jabatan Sains Sosial Dan
Pengurusan, UPMKB

KANDUNGAN

ISI KANDUNGAN	MUKA SURAT
SINOPSIS MODUL	7
OBJEKTIF MODUL	8
FOKUS MODUL	8
BENTUK PROGRAM	9
METODOLOGI	9
GARIS PANDUAN	10
SESI 1: TAKLIMAT PROGRAM	11
▪ <i>Aktiviti 1: Pengenalan Program secara Keseluruhan</i> ▪ <i>Aktiviti 2: Pengenalan Modul Perkembangan Kanak-Kanak</i> ▪ <i>Aktiviti 3: Penerangan Jadual dan Latihan/Aktiviti Modul</i> ▪ <i>Aktiviti 4: Sesi Perkenalan Barisan Fasilitator</i> ▪ <i>Aktiviti 5: Pra-penilaian</i>	
SESI 2: SESI PERKENALAN – JALINAN MESRA	15
▪ <i>Aktiviti 1: Hello Bello!</i> ▪ <i>Aktiviti 2: Saya UNIK!</i>	
SESI 3: PERKEMBANGAN FIZIKAL	18
▪ <i>Aktiviti 1: Si Juara</i> ▪ <i>Aktiviti 2: Jom! Senamrobik!</i> ▪ <i>Aktiviti 3: Makan Sihat, Badan Cergas dan Minda Cerdas</i> ▪ <i>Aktiviti 4: Lihat, Dengar, Rasa, Bau, Sentuh</i>	
SESI 4: PERKEMBANGAN KOGNITIF	23
▪ <i>Aktiviti 1: Sama atau Berbeza?</i> ▪ <i>Aktiviti 2: Picasso 2.0</i> ▪ <i>Aktiviti 3: Saintis Cilik</i> ▪ <i>Aktiviti 4: Jigsaw Puzzle</i>	

SESI 5: PERKEMBANGAN BAHASA	29
▪ <i>Aktiviti 1: Mari Ikut Saya</i> ▪ <i>Aktiviti 2: Bintang Kecil</i> ▪ <i>Aktiviti 3: Si Cilik Bercerita</i>	
SESI 6: PERKEMBANGAN SOSIO-EMOSI	33
▪ <i>Aktiviti 1: Keluarga Saya</i> ▪ <i>Aktiviti 2: Terapi Bermain</i> ▪ <i>Aktiviti 3: Ekspresi Seni</i> ▪ <i>Aktiviti 4: Penjagaan Diri – Katakan “Tidak!”</i>	
SESI 7: PENUTUPAN	38
▪ <i>Aktiviti 1: Papa Mama, I Love U!</i> ▪ <i>Aktiviti 2: Penutupan Program & Rumusan Modul</i> ▪ <i>Aktiviti 3: Pasca-penilaian</i>	
LAMPIRAN	41
RUJUKAN	42

SINOPSIS MODUL

Modul perkembangan kanak-kanak ini diperkenalkan untuk memerhatikan tahap perkembangan psikologi kanak-kanak yang meliputi perkembangan fizikal, kognitif, bahasa, dan sosio-emosi. Melalui aktiviti-aktiviti yang berdasarkan kepada teori perkembangan kanak-kanak, intervensi dapat diberikan kepada kanak-kanak yang memerlukan pertolongan.

Dengan adanya intervensi, nescaya perkembangan kanak-kanak dapat diperkukuhkan untuk memastikan perkembangan kanak-kanak yang sihat. Modul ini mengandungi Latihan dalam Kumpulan (LDK) atau aktiviti yang memenuhi empat komponen utama perkembangan psikologi kanak-kanak serta kit aktiviti yang sesuai dengan kanak-kanak yang berumur dari tiga hingga dua belas tahun.

OBJEKTIF MODUL

1. Pendedahan awal kepentingan perkembangan psikologi kanak-kanak (kognitif / mental, fizikal, dan sosio-emosi).
2. Memupuk keseronokan dalam pembelajaran.
3. Intervensi dalam perkembangan psikologikal kanak-kanak dan penjaga.
4. Pengukuhan pemikiran kreatif dan kritis kanak-kanak.
5. Pemantapan kesejahteraan psikologikal kanak-kanak dan penjaga.

FOKUS MODUL

Perkembangan Psikologi Kanak-Kanak:

1. Fizikal
2. Kognitif
3. Bahasa
4. Sosioemosi

Modul ini menfokuskan kepada:

- Peringkat Kanak-Kanak Bertatih (1 – 2 Tahun)
- Kanak-Kanak Pra-Sekolah (3 – 7 Tahun)
- Kanak-Kanak Pertengahan (7 – 12 Tahun)

BENTUK PROGRAM

PSIKOPENDIDIKAN

T1: Perkembangan Psikologi Kanak-Kanak (Fizikal, Kognitif, Bahasa, Sosioemosi)

FASA PERTAMA

T2: Keibubapaan - Pengurusan Stres dalam Keluarga (Definisi, Punca, Teknik Menguruskan Stres dengan Berkesan)

INTERVENSI

T1: Perkembangan Psikologi Kanak-Kanak (Fizikal, Kognitif, Bahasa, Sosioemosi)

FASA KEDUA

T2: Keibubapaan - Ilmu Keibubapaan (Gaya Keibubapaan, *Art Therapy*)

PENGUKUHAN

T1: Perkembangan Psikologi Kanak-Kanak (Fizikal, Kognitif, Bahasa, Sosioemosi)

FASA KETIGA

T2: Keibubapaan - Ilmu Keibubapaan (Bahasa Cinta Anak, *Art Therapy*)

METODOLOGI PROGRAM

- Perbincangan
- Aktiviti dalam Kumpulan
- Kajian Kes (*Case Study*)
- Main Peranan (*Role Play*)
- Pusingan (*Rounds*)
- Refleksi

GARIS PANDUAN

Fasilitator:

1. Fasilitator hendaklah bersedia dari segi fizikal, mental dan emosi sebelum setiap sesi latihan dalam kumpulan (LDK) dijalankan.
2. Fasilitator bertanggungjawab menyediakan semua bahan yang diperlukan sebelum setiap sesi.
3. Persekitaran yang kondusif untuk interaksi dengan ruang yang mencukupi untuk menempatkan semua peserta perlu disediakan oleh fasilitator untuk penglibatan maksimum peserta.
4. Persetujuan termaklum mesti diperoleh daripada ibu bapa atau penjaga sebelum mengakses maklumat peserta dan juga sebelum memilih bakal peserta.
5. Semasa sesi, fasilitator diwajibkan untuk memperkenalkan dan menekankan keselamatan dan keperluan bagi setiap peserta untuk melaksanakan garis panduan peserta.
6. Fasilitator perlu memastikan setiap peserta terlibat dalam setiap sesi.
7. Fasilitator perlu memastikan tiada halangan bahasa dalam kalangan peserta untuk komunikasi yang berkesan.

Peserta:

1. Setiap peserta perlu mengikut bimbingan fasilitator sepanjang sesi.
2. Setiap peserta hendaklah mematuhi arahan keselamatan setiap sesi.
3. Setiap peserta mempunyai kebebasan untuk menarik diri daripada sesi yang sedang berjalan sekiranya kurang sihat.
4. Peserta mesti sedar tentang sikap sendiri, menunjukkan rasa hormat dan menyokong antara satu sama lain sepanjang sesi.
5. Percubaan untuk menguasai kumpulan atau mengusik peserta lain adalah tidak dibenarkan semasa sesi.
6. Setiap peserta harus bersedia untuk perubahan tingkah laku.

SESI 1: TAKLIMAT PROGRAM

Objektif Unit:

1. Memperkenalkan program pembangunan komuniti, khususnya projek perkembangan kanak-kanak.
2. Memfokus konsep, matlamat, dan perkembangan psikologi kanak-kanak, khususnya peringkat kanak-kanak bertatih, kanak-kanak prasekolah dan zaman kanak-kanak pertengahan.
3. Menerangkan pengaruh persekitaran dan interaksi ke atas perkembangan kanak-kanak.
4. Menjelaskan kepentingan perkembangan psikologi kanak-kanak dalam aspek fizikal, kognitif, bahasa, dan sosioemosi.

Kandungan Unit:

Unit ini merangkumi aktiviti-aktiviti seperti berikut:

- Aktiviti 1: Pengenalan Program secara Keseluruhan
- Aktiviti 2: Pengenalan Modul Perkembangan Kanak-Kanak
- Aktiviti 3: Penerangan Jadual dan Latihan/Aktiviti Modul
- Aktiviti 4: Sesi Perkenalan Barisan Fasilitator
- Aktiviti 5: Pra-penilaian

Tempoh masa: 60 minit

Bilangan peserta: 30 – 40 peserta

LDK:

Aktiviti 1: Pengenalan Program secara Keseluruhan	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaran ▪ Projektor slaid ▪ Papan putih interaktif ▪ Slaid persembahan Prosedur: 1. Memperkenalkan Program Pembangunan Komuniti secara menyeluruh. 2. Memperkenalkan projek perkembangan kanak-kanak (Modul Perkembangan Kanak-Kanak). 3. Memperkenalkan ahli-ahli projek dan fasilitator.
Aktiviti 2: Pengenalan Modul Perkembangan Kanak-Kanak	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaran ▪ Projektor slaid ▪ Papan putih interaktif ▪ Slaid persembahan Prosedur: 1. Memperkenalkan Modul Pembangunan Komuniti - Modul Perkembangan Kanak-Kanak. 2. Menerangkan perkembangan psikologi kanak-kanak (fizikal, kognitif, bahasa, dan sosioemosi). 3. Menjelaskan pelaksanaan modul mengikut fasa (psikopendidikan, intervensi, dan pengukuhan). 4. Melaksanakan pemindahan ilmu kepada wakil komuniti untuk menjalankan pemerhatian ke atas perkembangan psikologi kanak-kanak.

Aktiviti 3: Penerangan Jadual dan Latihan/Aktiviti Modul	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaran ▪ Projektor slaid ▪ Papan putih interaktif ▪ Slaid persembahan Prosedur: 1. Menerangkan jadual dan carta batuan setiap fasa. 2. Menjelaskan aktiviti-aktiviti dalam modul.
Aktiviti 4: Sesi Perkenalan Barisan Fasilitator	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaran Prosedur: 1. Fasilitator memperkenalkan diri secara penggiliran. 2. Pembahagian fasilitator dan peserta ke dalam kelompok mengikut kumpulan umur peserta.
Aktiviti 5: Pra-penilaian	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Borang penilaian ▪ Pen ▪ Fail Prosedur: 1. Fasilitator mengisi borang pra-penilaian berdasarkan pemerhatian ke atas peserta. 2. Fasilitator membimbing wakil komuniti untuk membuat pemerhatian dan penilaian.

	3. Pra-penilaian ini berdasarkan kepada senarai semak pengesanan perkembangan kanak-kanak mengikut peringkat umur kanak-kanak.
Refleksi	Fasilitator dan wakil komuniti berkongsi apa yang telah mereka pelajari sepanjang sesi.
Jangkaan Hasil	Komuniti dapat memahami objektif program pembangunan komuniti, khususnya projek perkembangan kanak-kanak. Komuniti dapat menerangkan kepentingan perkembangan psikologi kanak-kanak.

SESI 2: JALINAN MESRA

Objektif Unit:

1. Membina perhubungan awal di antara fasilitator dan peserta.
2. Mengalakkan peserta untuk berkongsi tentang dirinya secara berkeyakinan.
3. Mewujudkan jalinan mesra di antara fasilitator dan peserta dari awal program sehinggalah ke penghujung program.

Teori Psikologi Perkembangan:

1. Teori Perkembangan Psikososial Erikson
2. Teori Keterikatan Bowlby
3. Teori Pembelajaran Sosial Bandura

Kandungan Unit:

Unit ini merangkumi aktiviti-aktiviti seperti berikut:

- Aktiviti 1: Hello Bello!
- Aktiviti 2: Saya UNIK!

Tempoh masa: 40 minit

Bilangan peserta: 20 – 30 peserta

LDK:

Aktiviti 1: Hello Bello!	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Nota lekat pelbagai bentuk dan warna ▪ Pen marker berwarna ▪ Mikrofon ▪ Sistem siaraya ▪ Musik Prosedur: 1. Ketua fasilitator akan memberi arahan kepada fasilitator pembimbing dan peserta untuk membentuk kelompok dalam bulatan besar. 2. Fasilitator memberi arahan dengan meminta peserta bergerak semasa muzik dimainkan dan mereka perlu membeku apabila muzik dihentikan. 3. Para peserta perlu membeku sepenuhnya dan tidak boleh bersuara. Sesiapa yang tidak membeku atau ketawa dalam proses akan dibawa keluar dari bulatan dan mereka akan memperkenalkan diri mereka. 4. Peserta akan menulis nama manja di atas nota lekat dan lekat di atas baju masing-masing. 5. Ulang proses 2 hingga 4 sehingga semua peserta telah memperkenalkan diri mereka.
Aktiviti 2: Saya UNIK!	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: 1. Mikrofon 2. Kotak kosong 3. Bola kecil bercorak

	Prosedur: 1. Para peserta diminta duduk dalam bentuk U. 2. Fasilitator memasukkan semua bola kecil bercorak ke dalam kotak yang disediakan. 3. Fasilitator membimbing peserta untuk memilih satu bola di dalam kotak secara rawak. 4. Selepas peserta memilih satu bola, peserta diminta untuk berkongsi dua atau lebih kekuatan atau keunikan dirinya. (Contoh: Saya boleh berlari dengan laju.) 5. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta berkongsi kekuatan atau keunikan diri.
Refleksi	Fasilitator dan para peserta berkongsi perubahan dinamik perhubungan dan interaksi dalam sesi.
Jangkaan Hasil	1. Para peserta berasa lebih selamat untuk menyertai aktiviti bersama dengan fasilitator. 2. Para peserta berupaya untuk belajar melalui pemerhatian. 3. Jalinan mesra terbentuk di antara fasilitator dan peserta.

SESI 3: PERKEMBANGAN FIZIKAL

Objektif Unit:

1. Mengenalpasti tahap perkembangan fizikal (motor kasar dan motor halus) peserta.
2. Memahami perkembangan persepsi (deria sentuhan, deria bau, deria rasa, deria pendengaran, dan deria visual) peserta.
3. Menyemak corak pertumbuhan fizikal kanak-kanak.

Teori Psikologi Perkembangan:

1. Teori Gesell
2. Teori Perkembangan Psikososial Erikson
3. Teori Tingkah Laku
4. Teori Sosio-Budaya Vygotsky

Kandungan Unit:

Unit ini merangkumi aktiviti-aktiviti seperti berikut:

- Aktiviti 1: Si Juara
- Aktiviti 2: Jom! Senamrobik!
- Aktiviti 3: Makan Sihat, Badan Cergas dan Minda Cerdas
- Aktiviti 4: Lihat, Dengar, Rasa, Bau, Sentuh

Tempoh masa: 120 minit

Bilangan peserta: 20 – 30 peserta

LDK:

Aktiviti 1: Si Juara (Lampu Merah, Lampu Hijau)	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaraya ▪ Musik ▪ Wisel ▪ Tali Prosedur: 1. Fasilitator memberi arahan kepada peserta untuk berkumpul dalam barisan di belakang garisan permulaan. 2. Apabila muzik bermula, semua peserta perlu bergerak ke hadapan sehingga muzik diberhentikan. 3. Apabila muzik diberhentikan, semua peserta perlu berhenti atau membeku dan dilarang untuk bergerak. 4. Peserta yang masih bergerak setelah muzik diberhentikan akan disingkirkan dan perlu meninggalkan gelanggang. 5. Apabila muzik dimainkan semula, peserta yang masih berada di gelanggang perlu bergerak ke hadapan semula sehingga muzik diberhentikan. 6. Aktiviti diteruskan sehingga tiga peserta pertama yang berjaya sampai ke garis penamat, dan akan dikira sebagai pemenang.
Aktiviti 2: Jom! Senamrobik!	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaraya ▪ Musik ▪ Mikrofon ▪ Tali aerobik

	▪ Tali lompat ▪ Bola Prosedur: 1. Fasilitator menjelaskan jenis aerobik yang akan dijalankan dan juga aspek-aspek keselamatan semasa aktiviti dijalankan. 2. Peserta yang kurang sihat dan ketidakupayaan secara fizikal adalah tidak dibenarkan untuk menjalankan aktiviti ini. 3. Peserta berumur di bawah tujuh tahun perlu dibimbing oleh fasilitator. 4. Peserta perlu berpakaian sukan dan berkasut. 5. Peserta mengambil kedudukan masing-masing di hadapan fasilitator. 6. Jarak di antara peserta adalah lebih kurang satu meter. 7. Semua peserta perlu mengikut pergerakan yang ditunjukkan oleh fasilitator mengikut rentak musik yang dimainkan. 8. Aktiviti diteruskan sehingga musik dihentikan.
Aktiviti 3: Makan Sihat, Badan Cergas, Minda Cerdas	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Mikrofon ▪ Sarung tangan plastik ▪ Pisau buah ▪ Pinggan dan cawan kertas ▪ Sudu dan garfu plastik ▪ Buah-buahan (aneka jenis) ▪ Sayur-sayuran (aneka jenis) ▪ Produk tenusu

	Prosedur: 1. Fasilitator menerangkan jenis buah-buahan, sayur-sayuran, dan produk tenusu yang telah disediakan. 2. Fasilitator menjelaskan khasiat buah-buahan, sayur-sayuran, dan produk kepada tubuh badan dan minda. 3. Peserta membuat pengelompokan jenis makanan. 4. Fasilitator memotong buah-buahan dan sayur-sayuran dan edarkan kepada peserta untuk merasainya. 5. Peserta menjawab kuiz makan sihat yang telah disediakan oleh fasilitator. 6. Aktiviti diteruskan sehingga semua soalan kuiz telah diberikan.
Aktiviti 4: Lihat, Dengar, Rasa, Bau, Sentuh	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Mikrofon ▪ Loceng ▪ Makanan (Pahit, manis, masam, masin) ▪ Bawang putih ▪ Nescafe ▪ Sabun ▪ Belacan ▪ Minyak wangi / Wangian ▪ Pinggan dan cawan kertas ▪ Kad bercorak (abjad, nombor, bentuk) ▪ Plastisin ▪ Kubus (Jenga) Prosedur:

	1. Fasilitator menyediakan bahan-bahan yang diperlukan dan masukkan ke dalam cawan kertas. 2. Fasilitator menerangkan lima deria rasa kepada peserta. 3. Peserta meneka bau dari cawan tanpa melihat apakah di dalam cawan tersebut. 4. Peserta meneka rasa dari cawan tanpa melihat apakah di dalam cawan tersebut. 5. Peserta meneka sentuhan dari kotak tanpa melihat apakah di dalam cawan tersebut. 6. Fasilitator membunyikan loceng secara kuat dan perlahan. Peserta diminta meneka arah dan frekuensi bunyi loceng. 7. Peserta diminta untuk menyusun kubus sehingga terbina satu menara. 8. Fasilitator menunjukkan kad imbasan kepada peserta dan peserta memberi respon kepada fasilitator apakah kad tersebut. 9. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta menyertai kesemua aktiviti lima deria rasa.
Refleksi	Semakan perkembangan dan pertumbuhan fizikal kanak-kanak pada ketiga-tiga peringkat (kanak-kanak bertatih, kanak-kanak prasekolah, dan kanak-kanak pertengahan).
Jangkaan Hasil	1. Pemerhatian terhadap perkembangan motor kasar dan motor halus dapat dilaksanakan. 2. Pengesanan tahap pertumbuhan fizikal peserta. 3. Pengesanan tahap perkembangan persepsi (lima deria) rasa peserta.

SESI 4: PERKEMBANGAN KOGNITIF

Objektif Unit:

1. Mengenalpasti tahap perkembangan kognitif peserta.
2. Memahami perkembangan kreativiti peserta.
3. Menyemak corak kecerdasan kanak-kanak.

Teori Psikologi Perkembangan:

1. Teori Perkembangan Kognitif Piaget
2. Teori Sosio-Budaya Vygotsky
3. Teori Kecerdasan Triarchic Stenberg
4. Teori Minda
5. Teori Pemprosesan Maklumat

Kandungan Unit:

Unit ini merangkumi aktiviti-aktiviti seperti berikut:

- Aktiviti 1: Sama atau Berbeza?
- Aktiviti 2: *Picasso 2.0*
- Aktiviti 3: Saintis Cilik
- Aktiviti 4: *Jigsaw Puzzle*

Tempoh masa: 120 minit

Bilangan peserta: 20 – 30 peserta

LDK:

Aktiviti 1: Sama atau Berbeza?	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Botol kosong 1 liter pelbagai saiz ▪ Air (untuk diisi dalam botol) ▪ Kotak pelbagai saiz ▪ Syiling (10 keping) ▪ Plastisin ▪ Kertas Mahjong ▪ Pen marker ▪ Bola kecil ▪ Alat penimbang dapur Prosedur: 1. Fasilitator menyediakan stesen untuk aktiviti. 2. Terdapat tujuh stesen aktiviti yang melibatkan lima komponen Ujian Kognitif Piaget (nombor, jisim, panjang, cecair, berat, kawasan, dan isipadu). 3. Fasilitator meminta peserta untuk memerhatikan kedudukan/posisi asal item-item yang akan diuji. 4. Selepas semua peserta telah mengenalpasti kedudukan asal/posisi item, fasilitator akan menukar/transformasi kedudukan item tersebut. Soalan kuiz akan ditanya kepada peserta. 5. Fasilitator akan bertanyakan kuiz yang telah disediakan kepada peserta yang datang ke stesen. (Contoh: Stesen Jisim - Kedudukan asal plastisin dengan dua saiz plastisin yang sama. Transformasi – satu plastisin kekal saiz dan satu plastisin diadun ke saiz yang berbeza. Soalan kuiz: Adakah jumlah jisim plastisin sama atau berbeza?)
--	---

	6. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta telah melawat kesemua stesen.
Aktiviti 2: <i>Picasso 2.0</i>	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Ubi Kentang / Okra (Bendi) ▪ Pisau pemotong ▪ Papan pemotong ▪ Kertas lukisan A3 ▪ Pensel ▪ Pemadam ▪ Pewarna air ▪ Palet ▪ Berus ▪ Cawan kertas (untuk cuci berus) ▪ Surat khabar (sebagai alas) Prosedur: 1. Aktiviti ini dijalankan secara individu bersama fasilitator pembimbing. 2. Setiap peserta dibekalkan dengan surat khabar, kertas lukisan, pewarna air, pensel, pemadam, palet, berus, dan ubi kentang / okra (bendi). 3. Peserta boleh meminta bantuan fasilitator untuk membantu mengukir kentang / okra (bendi) mengikut corak yang diinginkan. 4. Kentang / okra (bendi) yang telah diukir akan digunakan sebagai cap. 5. Peserta akan menghasilkan lukisan menggunakan kentang / okra (bendi) yang diukir dengan menggunakan cara mengecap mengikut warna yang dipilih.

	6. Lukisan adalah bebas dan mengikut kreativiti peserta masing-masing. 7. Dalam aktiviti ini, tiada pemenang akan dipilih. 8. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta telah menyiapkan hasil karya mereka.
Aktiviti 3: Saintis Cilik	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Kotak besar ▪ Kotak kecil ▪ Botol plastik ▪ Penutup botol ▪ Straw ▪ Tin ▪ Surat khabar ▪ Getah ▪ Gunting ▪ Pita pelekat (<i>Masking Tape</i>) ▪ Pita bermuka dua (<i>Double-sided Tape</i>) ▪ Gam ▪ Kertas A4 ▪ Pensil ▪ Marker pen Prosedur: 1. Fasilitator menerangkan aktiviti yang akan dijalankan. 2. Aktiviti ini dilakukan secara dalam kumpulan. Fasilitator mengatitkan peserta ke dalam kumpulan. Setiap kumpulan mempunyai tiga atau empat orang ahli, mengikut kesesuaian.

	3. Setiap kumpulan akan dibimbing oleh fasilitator pembimbing. 4. Setiap kumpulan akan dibekalkan dengan bahan seperti yang disenaraikan di atas. 5. Setiap kumpulan diminta untuk mencipta sebuah robot menggunakan bahan-bahan terpakai. 6. Robot yang dicipta adalah mengikut kreativiti kumpulan masing-masing. 7. Setiap kumpulan digalakkan untuk menggunakan semua bahan terpakai yang telah disediakan. 8. Pemenang akan dipilih berdasarkan kreativiti dan hasil rekaan robot tersebut.
Aktiviti 4: <i>Jigsaw Puzzle</i>	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ <i>Jigsaw puzzle</i> pelbagai corak • <i>Jigsaw puzzle</i> 60 kepingan • <i>Jigsaw puzzle</i> 100 kepingan • <i>Jigsaw puzzle</i> 200 kepingan Prosedur: 1. Fasilitator menerangkan aktiviti yang akan dijalankan. 2. Aktiviti ini dilakukan secara berkumpulan. Setiap kumpulan mempunyai tiga atau empat orang ahli, mengikut kesesuaian. 3. Setiap kumpulan diberikan sebuah kotak yang berisi puzzle. 4. Setiap kumpulan diberikan masa selama 10 minit untuk mencantumkan puzzle 60 kepingan sehingga lengkap.

	5. Setiap kumpulan diberikan masa selama 15 minit untuk mencantumkan puzzle 100 kepingan sehingga lengkap. 6. Setiap kumpulan diberikan masa selama 20 minit untuk mencantumkan puzzle 200 kepingan sehingga lengkap. 7. Kumpulan yang dapat menyelesaikan puzzle dalam masa yang paling singkat dan tepat akan dikira sebagai pemenang. 8. Aktiviti diteruskan sehingga semua kumpulan selesai mencantumkan puzzle yang telah diberikan.
Refleksi	Semakan perkembangan kognitif kanak-kanak pada ketiga-tiga peringkat (kanak-kanak bertatih, kanak-kanak prasekolah, dan kanak-kanak pertengahan).
Jangkaan Hasil	1. Pemerhatian terhadap perkembangan kognitif dapat dilaksanakan. 2. Pengesanan tahap kreativiti peserta. 3. Pengesanan tahap perkembangan kecerdasan pada peserta.

SESI 5: PERKEMBANGAN BAHASA

Objektif Unit:

1. Mengenalpasti perkembangan bahasa peserta.
2. Menilai perkembangan bahasa dari segi membaca, menulis, dan pengucapan.
3. Menyemak corak perkembangan bahasa kanak-kanak.

Teori Psikologi Perkembangan:

1. Teori Sosio-Budaya Vygotsky
2. Teori Kognitif Sosial Bandura
3. Teori Peranti Pemerolehan Bahasa Noam Chomsky
4. Teori Kecerdasan Gardner
5. Teori Pemprosesan Maklumat

Kandungan Unit:

Unit ini merangkumi aktiviti-aktiviti seperti berikut:

- Aktiviti 1: Mari Ikut Saya
- Aktiviti 2: Bintang Kecil
- Aktiviti 3: Si Cilik Bercerita

Tempoh masa: 120 minit

Bilangan peserta: 20 – 30 peserta

LDK:

Aktiviti 1: Mari Ikut Saya	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Mikrofon ▪ Wisel ▪ Kain penutup mata ▪ Kon plastik ▪ Kotak kosong ▪ Bola Prosedur: 1. Fasilitator menjelaskan kepentingan keselamatan aktiviti ini. 2. Aktiviti ini dijalankan secara berpasangan. 3. Peserta diminta memilih pasangan masing-masing dan menamakan diri A dan B. 4. Peserta diberi sehelai kain penutup mata dan A menjadi si buta dengan menutup mata dengan kain penutup mata tersebut. 5. Peserta B tidak menutup mata dan menjadi pemandu. 6. Pemandu dikehendaki memberi panduan dan arahan yang tertentu kepada si buta sambil berjalan mengharungi halangan yang telah disediakan oleh fasilitator. Si buta dikehendaki mematuhi arahan B 7. Selepas sampai ke garisan penamat, peserta diminta bertukar peranan. 8. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta telah sampai ke garisan penamat.
--	--

Aktiviti 2: Bintang Kecil	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaran ▪ Mikrofon ▪ Set dan prop persembahan Prosedur: 1. Fasilitator mengaturkan peserta mengikut kumpulan. 2. Setiap kumpulan akan memilih satu persembahan (menyanyi, menari, pertunjukan bakat) di bawah bimbingan fasilitator. 3. Setiap kumpulan diberi tempoh masa 20 minit untuk praktis persembahan yang telah dipilih. 4. Setiap kumpulan akan berhias diri dengan menggunakan set dan prop persembahan yang telah disediakan atau membina prop sendiri dengan menggunakan barangan terpakai. 5. Cabutan undian persembahan dibuat oleh ketua kumpulan. 6. Setiap kumpulan diberi masa lima minit untuk membuat persembahan di depan peserta-peserta yang lain. 7. Aktiviti diteruskan sehingga semua kumpulan selesai membuat persembahan mereka.
---	--

Aktiviti 3: Si Cilik Bercerita	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaran & Mikrofon ▪ Set dan prop persembahan Prosedur: 1. Fasilitator mengaturkan peserta mengikut kumpulan. 2. Setiap kumpulan akan memilih satu cerita di bawah bimbingan fasilitator. 3. Setiap kumpulan diberi tempoh masa 20 minit untuk praktis drama cerita yang telah dipilih. 4. Setiap kumpulan akan berhias diri dengan menggunakan set dan prop persembahan yang telah disediakan atau membina prop sendiri dengan menggunakan barangan terpakai. 5. Cabutan undian persembahan dibuat oleh ketua kumpulan. 6. Setiap kumpulan diberi masa lima minit untuk membuat persembahan mini drama di depan peserta-peserta yang lain. 7. Aktiviti diteruskan sehingga semua kumpulan selesai membuat persembahan mereka.
Refleksi	Semakan perkembangan bahasa kanak-kanak pada ketiga-tiga peringkat (kanak-kanak bertatih, kanak-kanak prasekolah, dan kanak-kanak pertengahan).
Jangkaan Hasil	1. Pemerhatian terhadap perkembangan bahasa dapat dilaksanakan. 2. Pengesanan keupayaan peserta dalam aspek pengucapan, pembacaan, dan penulisan. 3. Pengesanan corak perkembangan bahasa peserta.

SESI 6: PERKEMBANGAN SOSIO-EMOSI

Objektif Unit:

1. Mengenalpasti perkembangan sosio-emosi peserta.
2. Menilai tahap perkembangan sosio-emosi melalui tingkah laku emosi dan sosial yang dapat diperhatikan.
3. Menyemak corak perkembangan sosio-emosi kanak-kanak.

Teori Psikologi Perkembangan:

1. Teori Perkembangan Psikososial Erikson
2. Teori Keterikatan Bowlby
3. Teori Pembelajaran Sosial Bandura
4. Teori Sosio-Budaya Vygotsky

Kandungan Unit:

Unit ini merangkumi aktiviti-aktiviti seperti berikut:

- Aktiviti 1: Keluarga Saya
- Aktiviti 2: Terapi Bermain
- Aktiviti 3: Ekspresi Seni
- Aktiviti 4: Penjagaan Diri – Katakan "Tidak!"

Tempoh masa: 90 minit

Bilangan peserta: 20 – 30 peserta

LDK:

Aktiviti 1: Keluarga Saya	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Pensil ▪ Pembaris ▪ Pemadam ▪ Pengasah pensil ▪ Pensil berwarna ▪ Kotak ▪ Kertas lukisan A3 ▪ Kertas warna ▪ Gunting ▪ Gam ▪ Label ayah, ibu, kakak, abang dan sebagainya ▪ Gambar keluarga (disediakan oleh ibu bapa peserta). Sekiranya tiada gambar, peserta boleh melukis gambar ahli keluarga. Prosedur: 1. Aktiviti ini dijalankan secara individu dengan dibimbing oleh fasilitator. 2. Setiap peserta dibekalkan dengan bahan-bahan seperti di atas untuk membina Pokok Keluarga (<i>Family Tree</i>). 3. Pembinaan projek <i>Family Tree</i> ini bergantung kepada kreativiti peserta masing-masing. 4. Setiap peserta dikehendaki bekerjasama dengan fasilitator bagi menyelesaikan projek ini. 5. Fasilitator diminta untuk membimbing dan membantu peserta dalam aktiviti melukis,
---	--

	menggunting dan melekat gambar pada 'pokok' yang dibina. 6. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta telah menyiapkan hasil karya mereka. 7. Pokok keluarga ini akan dihadiahkan kepada ibu bapa para peserta.
Aktiviti 2: Terapi Bermain	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Lego ▪ Anak patung ▪ Alat permainan berkonsepkan makanan ▪ Buku cerita ▪ <i>Puzzle</i> Prosedur: 1. Peserta akan memilih mainan yang mereka suka dan bermain. 2. Fasilitator membuat pemerhatian dengan mendengar cerita daripada para peserta semasa sesi bermain. 3. Fasilitator mengenalpasti cara bermain dan jenis bermain yang ditunjukkan oleh para peserta. 4. Fasilitator memerhati kategori emosi para peserta dan juga kerjasama yang diperlihatkan oleh para peserta. 5. Peserta boleh bermain secara bebas.
Aktiviti 3: Ekspresi Seni	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ <i>T-shirt</i> putih ▪ Pawarna fabrik ▪ Berus mewarna ▪ Palet ▪ Bekas cuci berus

	▪ Surat khabar (sebagai alas) ▪ Pensil dan per marker ▪ Pita pelekot ▪ Sarung tangan plastic ▪ Apron plastik ▪ Tali (untuk sidai baju yang telah dilukis) ▪ Klip kain (untuk sidai baju yang telah dilukis) Prosedur: 1. Aktiviti ini dilakukan secara bimbingan oleh fasilitator. 2. Dalam aktiviti ini fasilitator berperanan sebagai pembantu sahaja. 3. Setiap kumpulan akan dibekalkan dengan bahan-bahan seperti yang disenaraikan di atas. 4. Peserta diminta untuk melukis corak yang disukai di atas T-shirt berwarna putih. Corak lukisan adalah bebas mengikut kreativiti masing-masing. 5. Kemudian, fasilitator boleh membantu untuk menyediakan bahan-bahan dan membancuh warna mengikut pilihan peserta masing-masing. 6. Peserta diminta untuk mewarna corak yang dilukis pada T-shirt putih tersebut. 7. Setelah siap, baju tersebut akan digantung untuk dikeringkan. 8. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta telah menyiapkan lukisan baju.
Aktiviti 4:	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Kertas Mahjong

Penjagaan Diri – Katakan “Tidak!”	▪ Pen marker ▪ Pen Magik berwarna ▪ Pita pelekot ▪ Surat khabar (sebagai alas) ▪ Topeng muka Prosedur: 1. Fasilitator menyediakan bahan-bahan aktiviti. 2. Fasilitator meminta seorang wakil peserta untuk baring di atas kertas mahjong. 3. Lukiskan rangka badan mengikut saiz badan peserta tersebut. 4. Lukiskan bahagian badan di dalam rangka badan yang telah dilukis di atas kertas mahjong. 5. Fasilitator menerangkan kepentingan penjagaan diri daripada orang yang tidak dikenali. 6. Fasilitator menjelaskan bahagian tubuh badan yang perlu dilindungi (pencegahan gangguan seksual kanak-kanak). 7. Aktiviti diteruskan sehingga semua peserta berupaya untuk mengenalpasti cara penjagaan diri.
Refleksi	Semakan perkembangan sosio-emosi kanak-kanak pada ketiga-tiga peringkat (kanak-kanak bertatih, kanak-kanak prasekolah, dan kanak-kanak pertengahan).
Jangkaan Hasil	1. Pemerhatian terhadap perkembangan sosio-emosi kanak-kanak dapat dilaksanakan. 2. Pengesanan keupayaan peserta untuk berdikari dan berkerjasama antara satu sama lain.

SESI 7: PENUTUPAN

Objektif Unit:

1. Merumuskan konsep, matlamat, dan perkembangan psikologi kanak-kanak, khususnya peringkat kanak-kanak bertatih, kanak-kanak prasekolah dan kanak-kanak pertengahan.
2. Menyimpulkan pengaruh persekitaran, khususnya dinamik keluarga dan keibubapaan, dan interaksi ke atas perkembangan kanak-kanak.
3. Memantapkan kemahiran komuniti mengenai perkembangan psikologi kanak-kanak dalam aspek fizikal, kognitif, bahasa, dan sosioemosi melalui pemindahan ilmu.

Teori Psikologi Perkembangan:

1. Teori Perkembangan Psikososial Erikson
2. Teori Keterikatan Bowlby

Kandungan Unit:

Unit ini merangkumi aktiviti-aktiviti seperti berikut:

- Aktiviti 1: Papa Mama, *I Love U!*
- Aktiviti 2: Penutupan Program & Rumusan Modul
- Aktiviti 3: Pasca Penilaian

Tempoh masa: 90 minit

Bilangan peserta: 30 – 40 peserta

LDK:

Aktiviti 1: Papa Mama, <i>I Love U!</i>	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Kerusi ▪ Besen basuh plastik bulat Prosedur: 1. Peserta akan duduk di atas kerusi dan ibu / bapa / penjaga akan membasuh kaki peserta. 2. Kemudian, peserta dan ibu / bapa / penjaga akan bertukar peranan. 3. Ibu / bapa / peserta akan duduk di atas kerusi dan sekarang giliran peserta pula membasuh kaki ibu/ bapa / penjaga. 4. Aktiviti dibimbing oleh fasilitator.
Aktiviti 2: Penutupan Program & Rumusan Modul	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: ▪ Sistem siaraya ▪ Projektor slaid ▪ Papan putih interaktif ▪ Slaid persembahan Prosedur: 1. Ketua Projek merumuskan ketiga-tiga fasa projek dan juga modul perkembangan kanak-kanak. 2. Fasilitator berkongsi pendapat dan pengalaman sepanjang program berlangsung. 3. Komuniti berkongsi pengalaman dan hasil yang diperolehi melalui pemindahan ilmu ini.
Aktiviti 3: Pasca Penilaian	Bahan-bahan Aktiviti/Pembelajaran: 1. Borang penilaian 2. Pen

	3. Fail Prosedur: 1. Fasilitator mengisi borang pasca-penilaian berdasarkan pemerhatian ke atas peserta. 2. Wakil komuniti mengisi borang pasca-penilaian berdasarkan pemerhatian ke atas peserta. 3. Pasca-penilaian ini berdasarkan kepada senarai semak pengesanan perkembangan kanak-kanak mengikut peringkat umur kanak-kanak.
Refleksi	Fasilitator dan wakil komuniti berkongsi apa yang telah mereka pelajari sepanjang projek berlangsung.
Jangkaan Hasil	Komuniti dapat memperolehi pengetahuan dan kemahiran menerusi program pembangunan komuniti, khususnya projek perkembangan kanak-kanak. Komuniti dapat menerangkan kepentingan perkembangan psikologi kanak-kanak dan seterusnya dapat meneruskan aplikasi ilmu dan kemahiran melalui pemindahan ilmu kepada komuniti lain.

LAMPIRAN

PENILAIAN (PRA-PASCA)
PERKEMBANGAN KANAK-KANAK

Nama: _____ Tarikh: _____

Arahan: Penilaian ini bertujuan untuk mengenalpasti pengetahuan anda mengenai perkembangan psikologi kanak-kanak yang meliputi perkembangan fizikal, kognitif, sosio-emosi, dan bahasa. Penilaian ini terdiri daripada soalan benar dan tidak benar.

Berikut merupakan 12 soalan benar dan tidak benar. Sila baca setiap soalan dengan teliti dan bulatkan jawapan anda sama ada benar atau tidak benar di bahagian yang telah disediakan. Pilih satu jawapan sahaja.

1.	Kebanyakan kanak-kanak mengikut urutan peringkat perkembangan yang sama, tetapi berdasarkan kepada kadar mereka sendiri.	BENAR	TIDAK BENAR
2.	Perkembangan otak bayi dan kanak-kanak bertatih boleh dipertingkatkan dengan memegang, memeluk, membuai, menyentuh, dan bercakap dengan mereka.	BENAR	TIDAK BENAR
3.	Permakanan yang sihat tidak termasuk sebagai salah satu aspek perkembangan fizikal kanak-kanak.	BENAR	TIDAK BENAR
4.	Kanak-kanak prasekolah (3-6 tahun) boleh membuat penaaakulan secara logik dan membuat pengklasifikasi mengikut set.	BENAR	TIDAK BENAR
5.	Pada umur 6 hingga 12 tahun, kanak-kanak boleh mula berfikir tentang tingkah laku mereka sendiri dan mengenalpasti akibat daripada tindakan mereka.	BENAR	TIDAK BENAR
6.	Kecerdasan kanak-kanak tidak dipengaruhi oleh persekitaran (contoh: budaya, jenis komunikasi)	BENAR	TIDAK BENAR
7.	Semua kanak-kanak mempunyai hak untuk menyatakan pendapat dan berkongsi perasaan mereka.	BENAR	TIDAK BENAR
8.	Bermain adalah penting dalam membina keyakinan dan harga diri kanak-kanak.	BENAR	TIDAK BENAR
9.	Gaya keibubapaan mempengaruhi perkembangan psikologi kanak-kanak.	BENAR	TIDAK BENAR
10.	Struktur ayat kanak-kanak meningkat semasa tahun ke-3 kehidupan.	BENAR	TIDAK BENAR
11.	Perkembangan bahasa kanak-kanak tidak termasuk membaca dan menulis.	BENAR	TIDAK BENAR
12.	Tingkah laku, persekitaran dan kognisi merupakan faktor utama dalam perkembangan bahasa kanak-kanak.	BENAR	TIDAK BENAR

RUJUKAN

Kuther, T. L. (2019). *Child and adolescent development in context*. SAGE Publications.

Santrock, J. W., Deater-Decker, K. D., & Lansford, J. (2020). *Child development: An introduction* (15th ed.). McGraw-Hill.

Whiteley, C. (2021). *Developmental psychology: A guide to developmental and child psychology*. CGD Publishing.

MODUL PEMBANGUNAN KOMUNITI: PERKEMBANGAN KANAK-KANAK

Modul perkembangan kanak-kanak ini diperkenalkan untuk memerhatikan tahap perkembangan psikologi kanak-kanak yang meliputi perkembangan fizikal, kognitif, bahasa, dan sosio-emosi. Melalui aktiviti-aktiviti yang berdasarkan kepada teori perkembangan kanak-kanak, intervensi dapat diberikan kepada kanak-kanak yang memerlukan pertolongan.

Dengan adanya intervensi, nescaya perkembangan kanak-kanak dapat diperkukuhkan untuk memastikan perkembangan kanak-kanak yang sihat. Modul ini mengandungi Latihan dalam Kumpulan (LDK) atau aktiviti yang memenuhi empat komponen utama perkembangan psikologi kanak-kanak serta kit aktiviti yang sesuai dengan kanak-kanak yang berumur dari tiga hingga dua belas tahun.

e ISBN 978-629-98110-4-6

Your Destination for Higher Education